

Ne bez pohnutí četl jsem v pátek ve Venkově, že není jisto, vyjde-li jeho číslo sobotní, poněvadž slavná vláda trestá časopiseckou opozicí tím, že ji vyhladovuje — nepřiděluje jí papíru. Byl jsem pohnut — ne snad naději, že nebude mi psát dnešní feuilleton: honny soit qui mal y pense, nemám ve svém trudném životě jiné radosti než tento feuilleton a představa mého čtenářstva provází mne ve dne v noci jako vidina ráje, která přenáší přes peklo skutečnosti.

Tedy ne takto podle, jinak, vznešeněji a také neosobněji byl jsem pohnut touto zprávou: myšlenkami skoro státně politickými, které ve mně ta skutečnost vzbudila.

Předně: zabořilo mne jednání slavné vlády, kterou miluji, již se podivuji, v níž věřím jako pravý Středoevropan po formuli Naumann-Krejčí, o jejíž pevnosti a nevyvratnosti jsem přesvědčen jako o existenci svého já. Zabořilo mne, že tato silná, pevná vláda, která nemusí se obávat zítrka, stojí pevně ne na dvou, nýbrž na čtyřech nohách, mohla připustiti, aby v jejích věrných — byť v těch méně spolehlivých, k nimž náležeti ovšem nemám pochybné cti — mohlo vzniknouti podezření, že ta pevnost a nepodvratnost není přece tak absolutní, když se takto umlčuje opozice, třeba jen papírová.

Být rakouským premiérem, vzkřikl bych hlasem, který by byl slyšán od Adrie po Krkonoše: Sem s rotačním papírem, pro tisk oposiční! Vagony papíru pro něj, a právě pro něj. Nemusím se ho bát! Může zabít jen sám sebe, nikdy mne! *Etwas niedriger*

281 *hängen! Trochu níže pověsil!* A vyložil bych, spřízněným gestem i jazykem, jak vedl si v podobné situaci pruský Fricke, když projížděje koňmo ulicemi berlínskými, spatřil na kterémsi domě svou karikaturu, jak sedě na stoličce, mlýnkuje kávu. „Pověste to trochu níže, aby si lidé hlavy nevyvrátili,“ zvolá král s přiměřeným posuňkem. A — nesmírný jásos propuká, karikatura jest roztrhána na tisíc kusů, za volání slávy odjíždí zvolna král.

O jaké to královské gesto připravil se pan premiér!

Sem s papírem pro opozici! Tisíc vagonů papíru pro opozici! Od modré Adrie až ke strmým Krkonošům a Karpatům! Nestřpím mezi nimi umlčeného hlasu!

Ó toho jáсотu, který by se byl zdvihl jako bouřka — od Adrie až ke Krkonošům a Karpatům, mluveno po „středoevropsku“. Toho provolávání slávy! Slyším v mysli ten příboj zvukový tak živě, až si ucpávám uši — tak silná je ta iluze sluchová. Ó proč, proč, proč jen jsme připraveni my věrní, kteří chceme viděti své miláčky vždycky v pózách nejušlechtilejších, o ilusi jejich velkodušnosti?

Si parva licet componere magnis, dovoleno-li srovnávati travku s dubem, jak jinak vedl bych si já, kdybych zvěděl, že došel papír mým dobrodincům Arnoštovi Procházkovi nebo Jiřímu Karáskovi nebo dru Rádlovi. První mou starostí bylo by opatřiti jim ho. Před redakcí Nového věku stanul by co nejdříve valník obtížený metrickými centy papíru. Račte si posloužit! Genius je genius; nesmí trpěti újmy jeho projev; celý svět jest tu proto, aby mu přisluhoval! Nebo kdyby se roznesla zpráva, že Jiřímu Karáskovi došel papír na jeho anonymní korespondenci. Okamžitě bych prodal nejen knihy, ale i peřiny, boty, šaty a koupil mu deset kaset nejkrásnějšího dopisového papíru a donesl jej sám do bytu se zdvořilým pukrlátkem. Račte prominout, že se osměluji, já, nemilovaný. Ale situace je kritická, Vaše Vysokoblahorodí! Nedostatkem materiálu, nemožností cviku mohl by zakrněti převzácný talent anonymnického skribenta, usídlený v genui Vašeho Vysokoblahorodí. Byla by to pohroma takřka národního dosahu; proto z patriotických důvodů osměluji se zde — —

a třesoucí se rukou, jak sluší se mluvit s geniem, podal bych mu psací materiálie. Neboť: opravdu jest to národní zájem, aby něco tak dokonalého ve svém druhu, jako je Jiří Karásek, přežilo válku nezeslabeno a vkročilo první do země zaslíbené. A rozmnožilo se zde a se ctí zabydlo novou zemi!

Ó, lásko, lásko k mým thersitům, kam mne ještě zavedeš? Myslím, že bych zemřel hladem a žízni, jen abych je mohl nasytit a napojit. Neboť vydržovat si několik thersitů vyžaduje královskou režii lásky, trpělivosti, štědrosti, velkodušnosti. A ukládá povinnosti nemenší, než ukládá si exaltovaná láska pelikána k jeho dětem, které živí, jak známo, vlastní krví, rozdíraje si zobanem hrud. Tak i ty: v normálních časech živiš své literární příživníky svým dílem, duchem, vtipem, ve zlých dobách musíš i papírem, byť sis ho sobě musil odepřít. Té pošetilé, dojemné lásky k šaškům, tatrmanům, příživníkům! Jaké hluboké kořeny má v lidském srdci! Jak vlastní jest mu láska k přepychu! Miluješ ne to, co ti prospívá, nýbrž čemu prospíváš sám; čemu prokazuješ dobrodiní!

Je-li však již nutno šetřit papírem, navrhuji, aby se počalo básniky a knihami básnickými. Jen, probůh, ne novinami a novináři! A dokonce již ne kritiky! Ne samým chlebem živ je člověk, jak známo, nýbrž i chleba může postrádati, nikoli však dráždidel a jedů!

Proč nebylo by možno zavést *papírenky* (nebo papírovky?, vznešená, přísná matko Naše řeči!), které by střídavě odměřovaly několik čtverečních decimetrů, na nichž smí si básnické individuum zahýřiti, zatančiti, po libosti, je-li Východník nebo Západník, odzemek nebo kankán. Takové přistřížené nadšení přišlo by leckomu vhod, možná i dokonce svému P. T. majiteli. Vnitřní kázně umělecké, o jejíž nutnosti toho tolik natlachala arnautská kritika česká (snad proto, že jest jí nejprve cizí), bylo by tímto policejním opatřením rozhodně dosaženo nejspíše: naše duše jest na předpisy tohoto typu zvláště spolehlivě zařízena.

Představte si jen, že spisovatel, který jindy popsal za měsíc několik set čtvrtků papíru, musí se nyní vyjádřiti na dvou na

třech, a přijde čas snad, že na jedné nebo na ostřížku papírovém ne větším než jazýček menšího čerta. Toto utrpení! Nyní to půjde do tuhého! A Altenbergovo volání po literárních Liebigoových estrádách *celý vůl v tyglíku!* stane se neúprosným příkazem. Buď stručný! Ve třech větách řekni všecko vylišovanou šlávu života a vesmíru, přijmi za ni svůj honorář (šest řádek po 12 haléřích činí 72 haléře korunové měny!), a odkázav v této zhuštěné formě všecko, cos měl, národu a věčnosti, zemři! Prosí se o největší stručnost ve všem! I v tomto choulostivém puntíku.

Ale perspektivy mohou býti ještě chmurnější. Možná, že nebude vůbec papíru a že lidstvo vrátí se k primitivním zápisům své nejranější civilisace: *k nápísům klinovým, skalním.*

Až koncentrace národa dostatečně pokročí, až budeme opravdu jedno stádo, jeden ovčinec a jeden pastýř, zbude možná nám již jediný list: *Vyšehradská skála.* Tam bude přáno každému spisovateli, aby vryl nebo vedlbal své poselství věčnosti. Poněvadž tato práce, rytí nebo dlabání, jest namáhavá, nebude, doufáme všichni, mnohmluvná. Avšak i kdyby furor slovný nechtěl šetřiti rukou pracujících dlátem, bude tu obmezení, které si vynutí stručnost. V zemích koruny české jest totiž zhruba počítáno na 12 000 spisovatelů; a ti všichni budou míti právo vzkázati něco věčnosti. Jaká plocha připadne každému z nich, může nám přesně vypočísti nějaký geometr nebo inženýr; pochybuji, že bude větší dlaně.

Nyní teprve budeme pomstěni dokonale my všichni, kdož jsme musili přečíst v životě sta a sta tlustých prázdných knih; kdo jsme proklínávali nucené vzdělání obecněškolské, které učí lidi již jako děti číst a psát a vychovává tak již příští spisovatele; kdož jsme si přávali národ alespoň z polovice ngramotný a kdo jsme navrhovali, aby učili ve školách děti kreslit, kreslit, kreslit—jen ne psát!